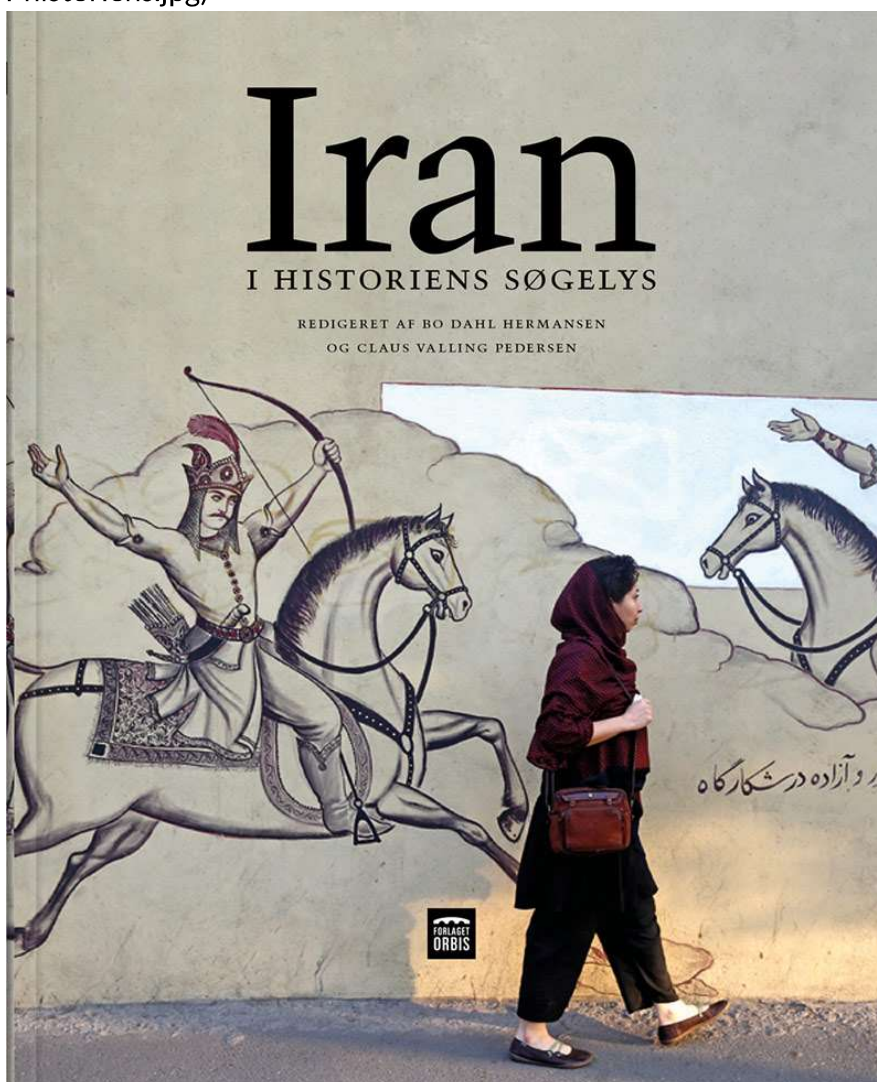

Iran i historiens søgelys

(<https://mail.krigsvidenskab.dk/application/files/7715/7450/5533/Iran-i-historiens.jpg>)

(<https://mail.krigsvidenskab.dk/application/files/7715/7450/5533/Iran-i-historiens.jpg>)

()

Redaktion: Bo Dahl Hermansen og Claus Valling Pedersen

Forlag: Forlaget Orbis

Diverse: 304 sider; Illustreret; 250,00 kr.

Anmelder: Simon Papousek

Det danske forlag Orbis står bag udgivelsen af tidsskriftet SFINX, som i årtier har leveret artikler omhandlende Europas, Mellemøstens og Nordafrikas kulturhistorie. Udover artikler

udgiver Orbis ligeledes bøger, hvor en af de seneste udgivelser er den billedrige *Iran i historiens søgelys*. I skrivende stund (juni 2019) er Iran på direkte kollisionskurs med USA, hvorfor fokus på netop Iran har en sikkerhedspolitisk bevågenhed. Derfor er det relevant ikke blot at anmelde nærværende bog, men også at kommentere på, lektor og PhD Rasmus Christian Ellings seneste bog *Irans moderne historie* (Gyldendal, 2019), som netop er udkommet. To bøger som gerne skal give et billede af et af de lande, som meget vel kan udvikle sig til en kommende slagmark.¹

I forordet til *Iran i historiens søgelys* kan der blandt andet læses, at Iran har stået som et skræmmebillede for Vesten siden Den Islamiske Revolution i 1979. Med billeder af gidsler iført bind for øjnene, afbrænding af ikke mindst amerikanske flag, international terrorisme og udstedelse af fatwa over forfatteren Salman Rushdie, har det været med til at definere det moderne Iran. Desuden var den utrættelige krig mellem Irak og Iran 1980-1988 et af de sædvanlige nyhedsindslag i tidens tv-avis. I nyere tid har Iran tilmed fået plads i ondskabens akse som den amerikanske præsident George Bush Jr. definerede. Hertil har Irans faciliteter til atomenergi og/eller -våben, på ny placeret Iran som en slyngelstat. Hvorvidt denne placering er retfærdig eller ej, vil bogen dog ikke helt tage stilling til. Men hensigten med bogen er derimod, at give en mere nuanceret opfattelse og i det hele taget et nyt billede af Iran, og derigennem fremdrage andre kvaliteter og sider af Den Islamiske Republik Iran, end blot den her nævnte opstilling af fortrædeligheder.

Redaktørerne Bo Dahl Hermansen og Claus Valling Pedersen har samlet et solidt galleri af forfattere, der beskriver landet fra Antikken og frem til i dag. Mange aspekter af Iran bliver belyst – oldtidskulturer, ishuse, Zarathustrismen, tæpper, film og skønlitteratur fordelt på i alt 20 kapitler. Forfatterne og redaktørerne formår på flot vis at give et bredt og oplysende billede af Iran. Kapitlerne er som nævnt forholdsvis korte – det korteste om Salman Rushdie er på 2 sider, det længste om miniaturemaleri på lige godt 16 sider.

Et af emnerne – arkitektur – kan der læses om i kapitel 10 hvor arkitekten Steen Estvad Petersen beskriver Imamladsen i Isfahan, som også er kapitlets titel. I 1598 besluttedes det at flytte landets regeringsæde fra Qazvin til Isfahan, hvorpå et af de mest

omfattende byplanlægninger tog sin begyndelse. En byplan som har stået mere eller mindre uberørt siden da. Selve byrummet er koncentreret omkring Imampladsen – Meydân-e Shâh – med arkader som omkranser pladsen. De toetagers arkader fungerer både som boliger og som boder, mens den resterende del havde til hensigt at fungere som sports- og festplads. Illustrationer af den danske sekretarius og gesandtskabsråd Adam Olearius' besøg i Isfahan i 1635 er afbilledet, samt nutidige billeder der viser det imponerende og farverige bygningsværk. Steen Estvad Petersen balancerer fint mellem det historiske, det arkitekturhistorisk og det nutidige og giver et ret godt samlet billede af den del af Iran.

Førnævnte Rasmus Christian Elling fortæller i kapitel 12, der ligesom hans netop udgivende bog også omhandler arkitektur, hvorledes tre bygninger afspejler det moderne Irans historie. En af bygningerne der her beskrives er Feyziye Skolen i byen Qom, hvor shiitisk lærdom blev praktiseret. Qom skulle stå som en pendant til de andre hellige byer i Najaf, Karbalâ og Kâzemeyn i Irak, og der blev anlagt storslåede moskéer, skoler, bazarer og andre faciliteter. Det var i Qom at Ayatollah Khomeini studerede, og senere gik mod Shahens samfundsreformer, som Khomeini betragtede som deciderede angreb på Islam.

Den anden bygning, der bliver draget frem er olieraffinaderiet Âbâdân. I begyndelsen af 1900-tallet fik Âbâdân besøg af primært englændere, som så det formålstjenstligt at anlægge en større havn, til transport af olie. På få år forvandlede området til verdens største raffinaderi, og et af de rigeste. Âbâdân blev symbolet på Shahens magt og den anglo-amerikanske kolonialisme, som igen kom i fokus da den Islamiske Revolution tog sin begyndelse i slutningen af 1970erne. Under krigen med Irak 1980-1988 blev Âbâdân evakueret og blev ikke det rige og vigtige centrum som det hidtil havde været.

Den sidste bygning, der her nævnes, er Âzâdi-tårnet, som ligger i Teheran. Tårnet blev bygget af Shahen i bestræbelserne på at danne tilknytning til fortidens storhed og monarki. Desværre for Shahen blev tårnet symbolet på hans storhedsvanvid, og det naturlige samlingspunkt for demonstranterne under den Islamiske Revolution. De tre bygningsværker og deres historie fortæller således om det moderne Iran, og hvordan de flettes ind i landets skæbnefortælling.

Et tredje eksempel fra bogen er kapitlet *Persisk litteratur før og nu*, af Claus Valling Pedersen. Den klassiske persiske litteratur stammede fra perioden mellem 900 – 1500 og bestod primært af poesi. Eftersom der var tale om litteratur på persisk, dækkede det over et langt større område end Iran, og dets indflydelse var tilsvarende bred. Kapitlet på den moderne iranske litteratur efter 1979. Fra slutningen af 1800-tallet udvikledes den persiske litteratur sig i Iran, med indflydelse fra vestlig litteratur. Her fremhæves de to forfattere Mohammad Ali Jamâlzâde og Sâdeq Hedâyat, der i lighed med europæiske forfattere netop placerede individet i centrum for sine litterære værker. I tiden mellem 1930erne og 19779 var litteraturen kendetegnet af socialrealisme og en politisk engageret tematik. Et af de mest markante forfattere i denne periode var Hushang Golshiri, hvor formen blev mere eksperimenterende. Efter 1979 udvidedes den litterære scene betragteligt med kvindelige forfattere. Her nævnes Shahriyâr Mandaipur og Zoyâ Pirzâd som begge primært skriver noveller om hvordan samfundet begrænser kvinderne i Iran. Den litterære scene i Iran er ikke gået fri for censur. Således har "u-islamiske emner" været et af nøglebegreberne i denne censurering, men med svage antydninger har forfatterne alligevel kunnet omgå dette.

Iran i historiens søgelys er en udpræget kulturhistorisk bog, som giver et helhedsbillede af Iran som et kultiveret, civiliseret og smukt land. I ældre tid gjorde Irans geografiske placering landet til et knudepunkt både til lands og til vands. Det var et område, der skulle passeres for at komme videre mod Indien og Kina, og således udgjorde landet en naturlig del af den vigtige handelsrute: Silkevejen. Dets placering gjorde landet rigt på kultur, religion, arkitektur, innovation og det udviklede sig til et væsentligt handelscentrum.

Bogen skal anbefales til alle der beskæftiger sig med Iran og regionen generelt, og fungerer fint som en art introduktion til landets historie, kultur og religion.

Noter

¹Sidstnævnte vil blive anmeldt senere på www.krigsvidenskab.dk (<http://www.krigsvidenskab.dk/>)

